

ZÁRÓVIZSGA

társadalmi tanulmányok BA szak

2020. nyár

1. Általános tájékoztató záróvizsgázó hallgatók részére

A rendkívüli járványhelyzet következtében kialakult helyzetre tekintettel a JGYPK vezetése – összhangban az egyetemi rendelkezésekkel – az alábbi módosításokról határozott.

1.1 A Modulo programban a 2020. júniusi záróvizsgára jelentkezés határidejét 2020. április 30-ig meghosszabbítjuk. A fenti határidő lejáratát követően további jelentkezés semmilyen indokra tekintettel nem engedélyezhető!

1.2 A szakdolgozat és portfólió feltöltési határidői:

1.2.1 alapképzésen, mesterképzésen és szakirányú továbbképzésen: 2020. május 4.

1.2.2 osztatlan tanárképzésben és tanári mesterképzésen: 2020. május 4., a portfólió leadás határideje: 2020. május 20.

1.2.3 felsőoktatási szakképzésen: 2020. május 20.

1.3 Az idei félévben kizárólag elektronikus formában (MODULO-ba feltöltve) lehetséges a szakdolgozat és a portfólió beadás, bekötött példány tanszéken történő leadását nem kérjük!

1.4 Felhívjuk figyelmüket, hogy a záróvizsgára jelentkezés a szakdolgozat és/vagy portfólió feltöltési határidejétől független! A dolgozatokat a már elküldött jelentkezés csatolt űrlapjaként kell feltölteniük. A beadott űrlapot a Modulo főoldalán a „Folyamatban” mappában tudják ismételtlen megnyitni. A záróvizsgára jelentkezés részletes tájékoztatóját az űrlapon az „i” – re kattintva találják, kérjük, szíveskedjenek figyelmesen elolvasni és a leírtak szerint eljárni.

1.5 A 2019/2020. tanév rendje nem módosul!

A végzős hallgatók vizsgaidőszaka: 2020. május 11- 2020. május 25-ig, a teljesítések ellenőrzésére vonatkozó reklamációs időszak 2020. május 27-ig tart. Az elmaradt teljesítés rögzítését a tárgyat oktató tanszéken kell kérni!

1.6 A vizsgák és a szakdolgozatvédés online valósul meg.

1.7 A 2020. júniusi záróvizsga időszakot az eredetileg meghirdetettől eltérően egy héttel meghosszabbítottuk, így a záróvizsgák 2020. június 2–20. között kerülnek megszervezésre online formában, melynek elsődleges színtere a Coospace lesz. A hallgatókat az adott Záróvizsga színtéréhez rendeljük, ezáltal értesülnek a záróvizsga időpontjáról és helyszínéről is.

1.8 Ha a hallgatónak olyan speciális igénye van (SNI, valamely „disz-”, stb.), amely esélyegyenlőségi szempontból befolyásolja a záróvizsga menetét (pl. felkészülési időre vonatkozóan), a záróvizsga dátuma előtt legalább 1 héttel, a megfelelő dokumentum csatolásával emailben jelezze a Tanszéknek (att@jgypk.szte.hu).

2. A záróvizsga

A záróvizsga két részből áll:

2.1 A tételhúzás alapján tett vizsga

A hallgatótól elvárt követelmény a komplex szemlélet érvényesítése, a különböző társadalomtudományi területek összefüggéseinek felismerése, alkalmazása és bemutatása.

A záróvizsgán a hallgató egy szakmai tételből és egy kutatómódszertani tételből felel a vizsgabizottság előtt.

A záróvizsga érdemjegye a két tételre kapott érdemjegy átlaga.

2.2 A szakdolgozat és szóbeli megvédése

A szakdolgozat értékelését két részjegy átlagából számítjuk, melyből az egyik részjegy az írásműre a témavezető és az opponens által adott jegyek átlaga, a másik részjegy pedig a szóbeli védésre kapott értékelés.

3. A záróvizsga online megvalósulása

3.1 A záróvizsga megvalósításának elsődleges online tere az SZTE Coospace.

3.2 A záróvizsga Coospace jelenléti alkalma video- és hangfelvétellel dokumentációs céllal rögzítésre kerülhet.

3.3 A Coospace esetleges technikai problémái esetén a záróvizsga bizottság elnöke más online teret jelöl ki a vizsga megvalósítására, folytatására. Az igazolt technikai problémák miatt sikertelen vizsga nem minősül számonkérésnek, így azok ismétlését normál vizsgakísérletként vesszük figyelembe.

3.4 A technikai problémák felmerülése esetére kérjük a záróvizsgára jelentkező hallgatótól, hogy *a záróvizsga előtt legalább egy héttel az att@jgypk.szte.hu email címre küldje el a mobiltelefon számát, az email címét, a nevét és az EHA vagy Neptun-kódját.*

3.5 A záróvizsgázók TVSZ szerinti személyazonosság-ellenőrzése úgy történik, hogy a záróvizsgázót a személyi igazolvány számának lediktálására kérjük, továbbá dokumentálásra kerülhet az is, hogy a záróvizsgázó milyen hallgatói azonosítóval jelentkezett be a Coospace rendszerbe. *Kérjük a személyi igazolvány kikészítését, az ügymenet gyorsítása érdekében.*

3.6 A záróvizsga elején, a tételhúzás után, a tételek átgondolására 15 perc áll a hallgató rendelkezésére, ezalatt magának vázlatot készíthet. Ezen felül a záróvizsga alatt semmiféle segédeszközt nem használhat. *Az elnök felkérésére a záróvizsgázó bemutatja a kamerával a vázlatpapírt és az asztalt, amelyen papíron és írószerszámon kívül más eszköz nem lehet.*

3.7 A záróvizsga érdemjegye nem nyilvános adat. Az érdemjegy nem nyilvános volt azonban nem zárja ki, hogy azt a nyilvános szóbeli vizsgán jelenlévők és a vizsgát követők ne ismerhessék meg, a

vizsgának ugyanis része az értékelés. A jegyeket a szóbeli vizsgán az oktató a záróvizsga résztvevői előtt közölheti.

3.8 Az online vizsga menete

1. A záróvizsga idejében a záróvizsgára jelentkezett hallgatók és a bizottság tagja belépnek a Coospace-en meghirdetett online jelenléti alkalomba (ATIKI Coospace alszintér, belépés a jelenléti alkalomba, BBB csatlakozás hanggal és kamerával).
2. Az elnök tájékoztatja a jelenléti alkalom résztvevőit a vizsga menetéről.
3. A jegyző az első és a második záróvizsgáló („A” és „B”) kivételével a záróvizsgáló hallgatókat kilépteti a jelenléti alkalomból, a kiléptetett hallgatók a Coospace „Folyosó” fórumában várakoznak. A „Folyosó” fórumot a záróvizsgálóknak gyakran frissíteni kell, hogy a záróvizsgáló értesüljön az aktuális információkról, melyekkel a bizottság üzen a várakozóknak.
4. „A” és „B” hallgatók tételt húznak.
5. „A” hallgató a tételhúzás és 15 perc gondolkodási idő után megkezdje a vizsgát.
6. A két tétel elmondása és a bizottság tagjai által feltett kérdések megválaszolása után a szakdolgozatvédelem következik.
7. A szakdolgozat rövid, kb. 10 perces bemutatása (pl. ppt vetítés prezentáció segítségével, mely során a záróvizsgáló indítja a prezentációt a saját gépén és a képernyőt megosztja a bizottság tagjaival) majd a kérdések megválaszolása következik. (A ppt használata lehetőség, nem kötelező.)
8. Az „A” záróvizsgáló feleletének befejezése után az „A” záróvizsgálót a jegyző kilépteti a jelenléti alkalomból.
9. A jegyző a „Folyosó” fórumra felírja, hogy a következő záróvizsgáló bejelentkezhet. („C” lépjen be)
10. „C” hallgató tételt húz, majd „B” hallgató elkezdje a feleletét és a szakdolgozat védelmét.
11. Az újabb hallgatók esetében a beléptetés, felelet, kiléptetés ciklikusan ismétlődik az utolsó záróvizsgálóig.
12. Az utolsó záróvizsgáló feleletét és kiléptetését követően a vizsgabizottság megbeszélést tart (25-30 perc).
13. Az eredmények megszületése után a jegyző a „Folyosó” nevű fórumra felrakott üzenetben beszólítja a záróvizsgálókat az online jelenléti alkalomba.
14. Az elnök komplex módon értékeli, majd lezárja a záróvizsgát. Ezzel párhuzamosan a szintér „Folyosó” fórumában közzétesszük a záróvizsga részjegyeit.

SAKMAI TÉTELSOR

1. A XX. századot megelőző társadalomelméleti irányzatok

A XX. századot megelőző társadalomelméleti irányzatok közül elsősorban a szerződéselméletek, az utópista szocialisták és a pozitívizmus képviselőinek koncepcióját kell ismertetni. Külön figyelmet érdemel a társadalomelmélet klasszikusainak (Durkheim, Pareto és Weber) felfogása.

Irodalom:

- Karácsony András: Filozófia-társadalomelmélet I-II. Rejtjel Kiadó 2005 és 2007. valamint az előadások anyagai-

2. Irányzatok a társadalomtudományban

Itt elsősorban a XX. századi társadalomelméleti koncepciókat és irányzatokat kell ismertetni: a funkcionalizmust, a strukturalizmust, a marxizmust, a kritikai elméletet (Frankfurti Iskola).

Irodalom:

- Karácsony András: Filozófia-társadalomelmélet I-II. Rejtjel Kiadó 2005 és 2007. valamint az előadások anyagai.

3. Gazdaság és társadalom összefüggése

A társadalom fogalmán és főbb típusainak klasszifikációján kívül a tételben szerepel a munka, az elidegenedés a mobilitás és az urbanizáció problémája is. Fontos még az egyenlőtlenség, a szegénység – gazdagság viszonya.

Irodalom:

- Karácsony András: Filozófia-társadalomelmélet I-II. Rejtjel Kiadó 2005 és 2007. valamint az előadások anyagai.

4. A társas interakció és a szocializáció

A mindennapi élet és a társas érintkezés formái. A társadalmi együttélés néhány alapvető formája. Társadalmi értékek, normák és ideálok. Értékválság/értékváltás. A társadalmi mikro- és makroközösségek. Faj, nemzet, etnikai csoport, kisebbségek. Kulturális és etnikai identitás.

Irodalom:

- Karácsony András: Filozófia-társadalomelmélet I-II. Rejtjel Kiadó 2005 és 2007. valamint az előadások anyagai.

5. A liberalizmus és a konzervativizmus és szocializmus politikaelméletének jellemzői a XIX. században. A szociális kérdés felismerése és értelmezése a három irányzatban.

A nacionalizmus. (Mill, Bagehot, Constant, Tocqueville. Burke, De Maistre és De Bonald, az utópista szocialisták és Marx politikai gondolkodása. A szociálliberalizmus és a katedraszocializmus jellemzői, a Szociálpolitikai Társaság tevékenysége. A szocializmus fejlődéstörténete.

Irodalom:

- Bayer József: A politikai gondolkodás története. Osiris. 1998 173-250.o.

- A politikaelmélet története a XIX-XX. században. Szöveggyűjtemény. Rejtjel Kiadó. 2003
- John Gray: Liberalizmus. Tanulmány Kiadó 1996.
- Roger Scurton: Mi a konzervativizmus? Osiris. 1995.

6. Totalitarizmus és demokráciaelméletek

Sztálinizmus, náciizmus, fasizmus-értelmezések Arendt, Friedrich, Brzezinski, Popper, Orwell. A demokrácia normatív és deskriptív felfogásai, a demokrácia társadalmi előfeltételei: Lipset, Dahl. A demokratikus pluralizmus elméletei, a részvételi demokrácia modelljei: Beyme, Huntington, Held. A demokratikus elitizmus elméletei: Schumpeter. Reneszánszuk az ezredfordulón: Plamenatz, Przeworski, Körösi András. A mediatizált demokrácia kérdései.

Irodalom:

- Bayer József: A politikai gondolkodás története. Osiris. 1998. 327-370.o.
- Francois Furet: Egy illúzió múltja. Esszé a XX. század kommunista ideológiájáról. Európa. 2000.
- John Rawls Az igazságosság elmélete. Osiris. 1998.
- Robert Dahl: A pluralista demokrácia dilemmái. Osiris. 1996
- Körösi András: A demokratikus elitizmus konszenzusán túl. Politikatudományi Szemle. 2007.4.
- Körösi András: Politikai képviselet a vezérdemokráciában. Politikatudományi Szemle 2003.4. http://www.poltudszemle.hu/szamok/2003_4szam/2003_4_korosenyi.pdf

7. A kommunista politikai gondolkodás

A politikai gondolkodás pluralizmusának felszámolása: küzdelem a „burzsoá csökevények” és a „klerikális reakció” ellen. A személyi kultusz éveinek politikai gondolkodása. Az intézményesített terror, az erőltetett iparosítás és a kollektivizálás ideológiai igazolása. Révai József történelemszemlélete és kultúrforradalom eszméje. A kommunista nemzetkonceptió. A reformkommunisták politikai gondolkodása. 1956-os alternatívák a politikai gondolkodásban. Harc a „burzsoá nacionalizmus” ellen. Aczél kultúrpolitikája: a három „T” modellje. A Molnár Erik-vita. Az ideológiai pluralizmus formálódása, a Kádár-rendszer ellenzéki ideológiái a 80-as években.

Irodalom:

- Rákosi Mátyás: Visszaemlékezések. I-II. Napvilág Kiadó. 1997.
- Aczél György: Kulturális politikánk néhány kérdése. Budapest, 1970.
- Rainer M. János: az író helye. Viták a magyar irodalmi sajtóban 1953–1956. Magvető. 1990.
- Vida István: 1956 és a politikai pártok. Válogatott dokumentumok. MTA 1998.
- Rainer M. János: Nagy Imre. Politikai életrajz. 1-2. köt. 1996–1999.
- Kalmár Melinda: ennivaló és hozomány. A kora-kádárizmus ideológiája. Magvető. 1998.
- Révész Sándor: Aczél és korunk. Sík Kiadó 1997.

8. A magyar társadalom a Horthy-korszakban

Társadalomszerkezet, társadalmi mobilitás. Középosztályok és értelmiség, belső törésvonalak, értékrendek, társadalmi befolyás, presztízs. Városi kispolgári és munkás rétegek. A szociális viszonyok alakulása, politikai tagoltság.

Irodalom:

- Gyáni Gábor – Kövér György: Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig. Budapest, 2006, Osiris.
- Gyáni Gábor: Magyarország társadalomtörténete 1920–1944. Szöveggyűjtemény. Budapest, 2002, Nemzeti Tankönyvkiadó.

- Weiss István: Mai magyar társadalom. Budapest, 1930, Magyar Szemle Társasága.
- Valuch Tibor [szerk]: Hatalom és társadalom a XX. századi magyar történelemben. Budapest, 1995, 1956-os Intézet – Osiris.

9. Politikai viszonyok alakulása a Horthy-korszakban. Magyarország a II. világháborúban.

A trianoni béke gazdasági hatásai, társadalmi, politikai következményei. A Horthy-rendszer kiépülése, jellege. Államforma, parlamentáris viszonyok, állampolgári jogok. Társadalmi, politikai konfliktusok. A szélsőjobboldal megszerveződése és térnyerése. Külpolitikai mozgástér és kényszerpálya a háború előestéjén. A területi revízió és politikai következményei. Fegyveres semlegesség – hadba lépés – Don-kanyar. Kísérletek a háborúból való kiválásra. Német megszállás és holokauszt. A nyilas hatalomátvételtől a szovjet megszállásig. Magyarország háborús veszteségei.

Irodalom:

- Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Budapest, 2005, Osiris.
- Püske Levente: A Horthy-rendszer. Budapest, 2006, Pannonica.
- Boros Zsuzsanna – Szabó Dániel: Parlamentarizmus Magyarországon. Budapest, 2008. ELTE Eötvös.
- Ormos Mária: A gazdasági világválság magyar visszhangja. Budapest, 2004, PolgART.
- Sakmyster, Thomas: Admirális fehér lovon. Budapest, 2001, Helikon.;
- A holokauszt Magyarországon európai perspektívában. Szerk. Molnár Judit. Budapest, 2005, Balassi.
- Vargyai Gyula: Magyarország a második világháborúban. Budapest, 2001, Korona.

10. Társadalmi változások Magyarországon a II. világháborút követő években (1945–1956)

Gazdasági és társadalmi kényszerpálya az 1940-es, 1950-es években. A szocialista társadalom modellje, és az államszocialista rendszer társadalmi gyakorlata. Elitcsere, homogenizáció és nivellálás. Kísérlet a társadalom „államosítására”.

Irodalom:

- Valuch Tibor: Magyarország társadalomtörténete a XX. század második felében. Budapest, 2001, Osiris.
- Magyarország társadalomtörténete III. (1945–1989). Válogatott tanulmányok. Szerk. Fokasz Nikosz – Örkény Antal. Budapest, 1998, Új Mandátum.
- Fordulat a világban és Magyarországon 1947–1949. Szerk. Feitl István – Izsák Lajos – Székely Gábor. Budapest, 2000, Napvilág.; Andorka Rudolf: A társadalmi mobilitás változásai Magyarországon. Budapest, 1982, Gondolat.

11. A jogállamiság megteremtésének kísérlete a II. világháború után. A pártállami diktatúra kiépülése Magyarországon

Lépések a többpárti parlamenti demokrácia és a piacgazdaság kiépítésére. A koalíciós vagy nemzeti (népi) demokratikus korszak politikai rendszere. Demokratikus és diktatórikus rendszerelemek párhuzamos létezése működése. Társadalmi törekvések és a hatalmi erőviszonyok változásai Magyarországon 1945-1948 között. A kommunista hatalomátvétel külső és belső feltételei, politikai eszközei – a „szalámi taktika”. Szovjet típusú totalitárius rendszer kiépülése. Államosítás és tsz-esítés, koncepciós perek, személyi kultusz. Kísérlet a sztálini szocializmus megreformálására – a „demokratikus szocializmus” programja 1953-1955.

Irodalom:

- Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Budapest, 2005, Osiris.
- Palasik Mária: A jogállamiság megteremtésének kísérlete és kudarca Magyarországon. Budapest, 2000, Napvilág.
- A demokrácia reménye. Magyarország 1945. Szerk. Rainer M. János – Standeisky Éva. Budapest, 2005, 1956-os Intézet.
- Fordulat a világban és Magyarországon. Szerk. Feitl István – Izsák Lajos – Székely Gábor. Budapest, 2000, Napvilág.
- Mindennapok Rákosi és Kádár korában. Szerk. Horváth Sándor. Budapest, 2008, Nyitott Könyvműhely.
- Rainer M. János: Nagy Imre. Budapest, 1999, 1956-os Intézet.
- Pünkösti Árpád: Rákosi, Sztálin legjobb tanítványa. Budapest, 2004, Európa.

12. Forradalom, megtorlás, konszolidáció (1956–1962)

Nemzeti demokratikus forradalom és szabadságharc 1956-ban. Elitek és tömegek a forradalomban, a rendszer-átalakítás programjai. A forradalom nemzetközi környezete és a szovjet intervenció. Erőszakkal történő legitímáció, megtorlás és megfélemlítés. Konszolidációs lépések, a bürokratikus centralizmus kádári változatának kiépülése.

Irodalom:

- Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Budapest, 2005, Osiris.
- Jancsák Csaba: Az 1956-os forradalom indítószikrája a szegedi MEFESZ. Szeged, 2016, Belvedere
- Tabajdi Gábor – Ungváry Krisztián: Elhallgattatott múlt. A pártállam és a belügy. Budapest, 2008, Corvina – 1956-os Intézet.
- Huszár Tibor – Szabó János: Restauráció vagy kiigazítás. Budapest, 1999, Zrínyi.
- 1956 kézikönyve 1–3. Budapest, 1996, 1956-os Intézet.
- Huszár Tibor: Kádár 1-2. Budapest, 2005, Kossuth – Szabad Tér.

13. A Kádár-rendszer társadalmi sajátosságai az 1970-es, 1980-as években

A társadalmi szerkezet átalakulása. „Új polgárosodás”. Második gazdaság, második társadalom, második nyilvánosság. Rétegződés és egyenlőtlenségek. A társadalmi integráció problémái.

Irodalom:

- Valuch Tibor: Magyarország társadalomtörténete a XX. század második felében. Budapest, 2001, Osiris.
- Magyarország társadalomtörténete III. (1945–1989). Válogatott tanulmányok. Szerk. Fokasz Nikosz – Örkény Antal. Budapest, 1998, Új Mandátum.
- Ferge Zsuzsa: Szociálpolitika és társadalom. Budapest, 1991, T-Twins.
- Bóhm Antal: A XX. századi magyar társadalom. Budapest, 1999, Korona.
- Kolosi Tamás – Tóth István György: A rendszerváltás társadalma. Budapest, 2000, MTA.

14. A társadalmi rétegződés. Társadalmi mobilitás. Elitek.**Középosztályosodás. Függőség, hatalom, uralom.****Irodalom:**

- Angelusz Róbert (szerk.) A társadalmi rétegződés komponensei. Új Mandátum Kiadó, 1999.

- Takács Károly: Az elit szociológiai fogalmáról, Szociológiai Szemle, 1998/1
<http://www.mtapti.hu/mszt/19981/takacs.htm>
Angelusz R, Tardos R.: Középrétegesedés és polgárosodás – fogalmi dilemmák
SZOCIOLÓGIAI SZEMLE 8:(4) (1998)
- Max Weber: *Gazdaság és társadalom*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1967

15. Politikai kultúra – politikai elit

Politikai-, történelmi-, kulturális- és egyéb társadalmi törésvonalak Magyarországon. Politikai szocializációs folyamatok. Politikai kommunikáció és véleményformálás.

Irodalom:

- Bihari Mihály: Magyar politika 1944-2004. Politikai és hatalmi viszonyok. Osiris. Bp.2005.
- Körösnéyi András - TörökGábor - Tóth Csaba: A magyar politikai rendszer. Osiris. Bp., 2003.

16. Pártok, érdekképviseleti szervek

A pártrendszer jellemzői. A magyar választási rendszer és szavazói viselkedés. Nyomásgyakorló csoportok, társadalmi mozgalmak, neokorporatív alkumechanizmusok.

Irodalom:

- Körösnéyi András - TörökGábor - Tóth Csaba: A magyar politikai rendszer. Osiris. Bp., 2003.
- Enyedi Zsolt – Körösnéyi András: Pártok és pártrendszerek. Osiris Kiadó, Bp.2002.

17. Önkormányzatok, helyi igazgatás, civil szféra

Az önkormányzatiság fogalma, történelmi kialakulása Magyarországon, fajtái. Az önkormányzati szervezetalkítás és a döntéshozatal általános kérdései; a szervezet, mint működési keret. Regionalizmus és önkormányzatok. Az önkormányzati reformok modelljei Az európai közigazgatási tér összefüggései. A civil társadalom fogalma, értelmezési lehetőségei. A jótékonyosság, önkéntesség és az önszerveződés hazai története. Az állami intervenció mértéke a modern, jóléti demokráciákban. Civil társadalom a globalizálódó világban.

Irodalom:

- Józsa Zoltán: Önkormányzati szervezet, funkció, modernizáció. Dialóg Campus, Budapest-Pécs 2006
- Magyar és európai civil társadalom. (szerk.: Csefkó Ferenc – Horváth Csaba) MTA RKK. Pécs, 1999.
- Seligman, Adam B.: A civil társadalom eszméje. Kávé Kiadó. Budapest 1997

18. A nemzetközi kapcsolatok jellemzői a második világháború után

A hidegháború és az európai integráció fejlődésének fontosabb állomásai. Az integráció történeti háttere. Az Európai Unió jövőjére vonatkozó dilemmák és forgatókönyvek.

Irodalom:

- Fischer Ferenc: A megosztott világ (A kelet-nyugat, észak-dél nemzetközi kapcsolatok fő vonásai (1941-1991) Dialóg Campus Kiadó,2001
- Bíró Gáspár: Bevezetés a nemzetközi politikai viszonyok tanulmányozásába, Osiris, 2003
- J. Nagy László: Az európai integráció politikai története. Maxim, Szeged 2002

19. A modernkori európai politikai rendszerek sajátosságai

Az európai politikai rendszerek összehasonlító elemzése. Az Európai Unió politikai intézményrendszere. Európa politika. Magyarország helyzete az Európai Unióban

Irodalom:

- Kardos József - Simádi Irén (szerk.): Európai politikai rendszerek, Osiris, 2002
- Fábíán György - Kovács László: Parlamenti választások az Európai Unió országaiban (1945-2002), Osiris, 2004
- Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG ORAC, 2006

20. Multikulturális társadalom. Multikulturalizmus. Kisebbségek. Cigányok és romák. Roma integráció.

*Állam, nemzetállam, kisebbség, etnikum, multikulturalizmus. A multikulturális társadalom fogalma, kialakulása, működése, típusai. Cigányok, romák – fogalom-meghatározás jogi, szociológiai, nyelvészeti és néprajzi szempontból A magyarországi cigányság történetének vázlata, néprajzi hagyományok, csoporttagozódás, nyelvi megoszlás, nyelv és nyelvhasználat
A cigányság oktatási helyzete, társadalmi integrációs problémák. A multikulturális nevelés lehetőségei a roma közösségek társadalmi integrációjában.*

Irodalom:

- Berkes Lilla: A multikulturalizmus fogalmának kialakulása és jelentése. In: Délkelet-Európa – South-East Europe International Relations Quarterly, Vol. 1. No. 4. (2010 őszi) 1–7.
http://www.southeast-europe.org/pdf/04/DKE_04_M_E_BEL.pdf
- Torgyik Judit – Karlovitz János Tibor: Multikulturális nevelés Budapest, 2006. 7–46. és 198–218. <http://mek.oszk.hu/04800/04802/04802.pdf>
- Cs. Czachesz Erzsébet: A multikulturális neveléstől az interkulturális pedagógiáig In: Iskolakultúra 2007/8. szám. 3–11.
http://real.mtak.hu/56947/1/EPA00011_iskolakultura_2007_08_10_003-011.pdf
- Kemény István [szerk.] (2000): A magyarországi romák. Budapest: Press Publika, é.n.
http://www.kallaierno.hu/data/files/a_magyarorszagi_romak_fKqpng.pdf
- Szuhay Péter (1999): A magyarországi cigányok kultúrája; etnikus kultúra vagy a szegénység kultúrája. Budapest: Panoráma
https://issuu.com/szuhay/docs/a_magyarorszagi_ciganysag_kulturaja

MÓDSZERTAN TÉTELSOR

1. A társadalomtudományos megismerés jellemzői

A társadalomtudományi problémák természete. A tudományos megismerés sajátosságai, összehasonlítása más megismerési formákkal. Céljai, folyamata. A kutatások típusai. A megismerés buktatói.

Irodalom:

- Babbie, Earl: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Bp., 1995. 17-107
- Héra Gábor – Ligeti György: Módszertan. Osiris Kiadó, Bp., 2005. 17-37.

2. A megismerési folyamat felépítése

A kutatás terve: kutatási célok, elemzési egységek. Konceptualizálás, mérés, operacionalizálás. A mintavétel logikája. A mintavétel típusai (példákkal alátámasztva). Mintavétel a gyakorlatban.

Irodalom:

- Babbie, Earl: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Bp., 1995. 108-247
- Héra Gábor – Ligeti György: Módszertan. Osiris Kiadó, Bp., 2005. 41-84.

3. A társadalomkutatás gyakorlati kérdései

A kutatás megszervezése. A team-munka kérdései. A helyszínekkel való kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás. A kutatási beszámoló elkészítése. Tudományos tanulmányírás. A kutatási eredmények prezentálása. A kutatás marketingje. A médiával való kapcsolattartás. Etikai, politikai és jogi kérdések a társadalomkutatásban.

Irodalom:

- Héra Gábor – Ligeti György: Módszertan. Osiris Kiadó, Bp., 2005. 85-110. és 301-330.
- Babbie, Earl: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Bp., 1995. 524-548.
- Kvale, Steinar: Az interjú. Az interjúkutatás etikai kérdései. Józsoveg K., Bp. 2005. 115-128.

4. Adatgyűjtési módszerek: kérdőíves kutatás

A kérdőíves adatfelvétel jellemzői. Kérdőíves kutatásra alkalmas témák, kérdéstípusok, a kérdőívszerkesztés szabályai. Indexek és skálák. A kérdőíves adatfelvétel kérdezőbiztossal, telefonon és a digitális technika alkalmazásával. A kérdőíves vizsgálatok erősségei és gyengéi.

Irodalom:

- Babbie, Earl: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Bp., 1995. 276-301.
- Héra Gábor – Ligeti György: Módszertan. Osiris Kiadó, Bp., 2005. 173-197.

5. Adatgyűjtési módszerek: az interjú és a fókusz csoport vizsgálat

A társadalomtudományi megismerés kvalitatív útjai: az interjú és a fókusz csoport vizsgálat. A személyes narratívák és az életútinterjú (life story, life history, history). Az adatok rögzítése és feldolgozása.

Irodalom:

- Héra Gábor – Ligeti György: Módszertan. Osiris Kiadó, Bp., 2005. 142-167. és 202-206.
- Heltai Erzsébet -- Tarjányi József: A szociológiai interjú készítése. Budapest: Tárki (letölthető: www.szochalo.hu)
- Seidman, Irving: Az interjú mint kvalitatív kutatási módszer. Kutatási terv. Műszaki Kiadó, Bp., 2002. 49-66. Mason, Jennifer: Kvalitatív kutatás. Józsoveg K., Bp., 2005. 130-162.

6. Hatásvizsgálatok, értékelő vizsgálatok

Irodalom:

- Babbie, Earl: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Bp., 1995. 337–398
- Héra Gábor – Ligeti György: Módszertan. Osiris Kiadó, Bp., 2005. 234–246.
- Klaus Krippendorff (1995): A tartalomelemzés módszertanának alapjai. Budapest: Balassi 13–22, 69–75, 117–129.

7. Adatfeldolgozás és adatelemzés

Az adatok előkészítése (változók, mérési szintek, kódolás, adatrögzítés, adattisztítás). Az egy- és kétváltozós elemzés. A kvalitatív adatok elemzésének kérdései: kódolás, standardizálás, összehasonlíthatóság.

Irodalom:

- Babbie, Earl: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Bp., 1995. 400-489.
- Héra Gábor – Ligeti György: Módszertan. Osiris Kiadó, Bp., 2005. 253-298.

- Seidman, Irving: Az interjú mint kvalitatív kutatási módszer. Az interjú anyagának elemzése, értelmezése és közzététele. Műszaki Kiadó, Bp., 2002. 159-184.
- Mason, Jennifer: Kvalitatív kutatás. Józseveg K., Bp., 2005.

8. Statisztikai elemzés a társadalomtudományi kutatásban

Milyen jelenségek mérésére használhatóak a viszonyszámok? Mondjon néhány konkrét példát! A középértékek típusai, legjellemzőbb alkalmazási területei. Az értéken alapuló indexek, és gyakorlati alkalmazásuk bemutatása. Leíró statisztika, többváltozós eljárások, statisztikai következtetések

Irodalom:

- Petres Tibor – Katona Tamás – Kovács Péter: Általános statisztika. Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2008.
- Babbie, Earl: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Budapest, 2003. 494–526.

9. A demográfiai viszonyok statisztikai leírásának módszertani kérdései.

Népesedéspolitika, a magyar helyzet bemutatása. Az EU tagállamainak demográfiai sajátosságai.

Irodalom:

- Katona Tamás – Gyémánt Richárd: Demográfia. Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2008.
- Szombathy László – Tóth Pál Péter [szerk.]: Népesedés és népességpolitika. Századvég K, Bp. 2001.
- Spéder Zsolt [szerk.] Család és népesség itthon és Európában. Századvég K. Bp. 2002